

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. A tiszántúli ev. ref. egyházkerület és a kritika.
Dr. Hungarus. — Iskolaügy. A debreczeni ev. ref. egyház
felsőbb leányiskolája. Dóczy Gedeon. — Közügyein k. Egy-
házi és családi örömmünnepély Kakszentmártonban. Egy jelen-
volt. — Külföld. — Irodalom. — Különfélék. —
Hirdetések.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület és a kritika.

III.

A reformáció egyik legnagyobb ténye s a r. kath. egy-
ház szervezetével szemben a leghatározottabban ellentétes,
az ő evangéliumi hűséges álláspontjának pedig a legtöké-
letesebben megfelelő eljárása volt az, melyszerint az egy-
házi hatalmat, a törvényhozást és igazgatást, sőt a hit-
czikkek ügyében való döntést is a népre, a hívek összesé-
gére alapította. Míg amaz egyházban minden rendelkező
hatalom és jog a papság kizárólagos tulajdonául tekinte-
tett, s a népnek a szenvedőleges, sokszor épen szenvedő
szerep jutott: a ref. egyház a papi rendet eltörölte, a papi
uralmat ez által örökre megtagadta; a papok mint Isten
és emberek közti közbenjárók büszke hatalmának véget
vetett. Választott nemzetség, királyi papság és szent nép
vagytok. E magasztos evangéliumi ígék őseredeti értel-
mökbe visszahelyeztettek a reformátorok által. A reformá-
torok tisztán láttak, az elvet tisztán állították fel, ennek
alapján a szervezéshez hozzá is láttak, az egyháznak a tar-
tományok és országok közepett elfoglalt helyzet s viszonyok
szerint, a nemzetek szelleme és műveltsége tekintetbe vé-
telével alakot, alkotmányt adtak. A tisztán demokratikus
keresztény nézet azonban az egyház alkotmányában teljes
tökéletes kifejezést nem nyert sehol; a feudális aristokra-
tikus társadalom imponáló ereje, másutt a nép fejletlensége
s túlkapásokra hajlandósága a magasztos ker. elv követke-
zetes, kifogástalan érvényesülését meggátolta. A reformált,
illetve protestáns egyházak között ama nagy elvet a

Zwingli és Kálvin irányát követők valósították meg arány-
lag leghelyesebben. Az ezek által kidolgozott egyházi al-
kotmányokban nyert a nép, vagy helyesebben szólva, a vi-
lági elem aránylag legnagyobb befolyást, legerőteljesebb
képviselést; mindenekfelett a Kálvin János által a fran-
czia birodalom számára kidolgozott presbyteri-zsinati rend-
szer nyerte meg a szabadabb szellemű nemzetek tetszését.
Itt látjuk először öntudatos kézzel megállapítani a paritas
elvét a lelkészi és nem-lelkészi elem között. Ez alkotmány
véttetett át nálunk hazai szabásban s a paritas elve fenn-
áll ma is. De nem látod e tisztelt Olvasó, hogy már a pa-
ritas elve alkalmazásánál a nagy ker. demokratikus elv
csorbát szenvedett. Nem látod-e, hogy a ref. egyházban,
mely a papi rendet s ennek hatalmát megtagadta, a lelkészi
kar, tehát a papság a nép százazeivel és millióival szem-
ben, egészen új alapon és alakban az egyházi élet felsőbb,
tehát döntő köreiben épen annyi jogosultsággal ruháztatott
fel, mint a tengernyi nép. Valóságos rendi alkotmány ez a
miénk. Franciaországban volt papok, nemesek, polgárok
osztálya vagy rendje, nálunk van papi és világi rend. Mert
jogi szempontból e két részre van oszolva egyházi társa-
dalmunk. Lehet, hogy czélszerűség, opportunitàs mellette
szólnak, de nincs-e benne valami anomalia, midőn elvben
tagadjuk a papi rendet s dogmatica halálra is küzdünk el-
lene, in praxi, az egyház külső alakulásában pedig elismer-
jük, magasztaljuk, pedig azok a papok nálunk nem egye-
bek, mint tanító-presbyterek. Οὐ καλῶς διδασκαλοῦντες διπλῆς
τίμης ἀξιοῦσθωσαν. A ker. demokraczia nagy és felséges elve
tehát még a nép jogait leginkább figyelemre méltató kál-
vini egyházalkotmányban sem nyert egységes és követke-
zetes kifejezést. Ha igazán demokratikus, az elv egysége-
ből szigorú logikai következetességgel keresztülvitt alkot-
mányunk volna, akkor nem lehetne a nagyobb népességű
egyházakat kövér embereknek gúnyolni, nem lehetne mon-
dani, hogy az államban, ha nagy, ha kicsi, ha kövér, ha
sovány az ember: egyenlő a joga. Hanem igenis azt val-

laná még Dr. Aristophanes is, hogy valamint az államban a polgári községek népességük száma, vagyonosságuk mérve, intelligenciájuk nagysága szerint több és magasbrendű jogokat élveznek, mint a kisebbek, szegényebbek és kevésbé intelligensek, úgy kell több és magasbrendű alkotmányos jogokkal felruházni a nagyobb, gazdagabb és műveltebb egyházközségeket is. Valami természetes dolognak tartanak ezt akkor és semmi áron sem mondanák, hogy részvénytársasággá süllyed az egyház, ha a nagyobb népességű egyházközségek némi csekély kedvezményben részesülnek. Az állam mily különböző jogokkal ruházza fel a különféle polgári községeket, s ugyan kinek jutott eszébe az államot részvénytársaságnak keresztelni: ki merné magyar hazánk szent nevét egy szeszfőző részvénytársasággal egy sorba helyezni?

Azt mondja Dr. Aristophanes, hogy az államban az egyéné minden jog: így kell ennek lenni az egyházban is. Jó, elfogadom. De ha az államban az egyéni jog nem szenved korlátozást a nagyobb corperatióknak adott több és nagyobb jogok által, akkor az egyházban sem. Ha ott a községek joggyakorlatára és önkormányzati tevékenységére vonatkozó különbségtétel nem semmisíti meg a democratiát, bizonyára az egyházban sem lesz annak azért vége, mert ezentúl Szeghalom és Déva-Ványa nem egy, hanem három-három szavazatot adnak a püspökre vagy főgondnokra. A polgári községekkel való egybehasonlítás kiváló mértékben a nagyobb egyházközségek javára szolgál, mert ezeknek összes megkülönböztetésök a kisebbek felett egyedül szavazatuk nagyobb számában állana, a nélkül, hogy egyebekben a legkisebb előnyt nyernének azok felett. A népesség számát, a vagyonosságot s ezeknek a közzőra kihatását, mint az állam erkölcsi és szellemi életének és fejlődésének is tényezőit, a törvényhozás kellő mértékben méltányolja, hát az egyháznak ugyan miért nem lehetne azt méltányolni? Ha az egyéné a jog, akkor egyenes arány szerint így kell következtetni: minél több egyén, annál több jog.

Azt mondják: hordozzuk egymás terheit! Szívemből osztom e ker. elvet. De ez a felhívás az önként segítő és áldozó szeretethez szól; azt tanítja, hogy szeretetből, önként segítse az erősb a gyengét, a gazdagabb a szegényt, de nem határozza meg az adakozás mérvét s nem teszi azt polgári végrehajtás által is kötelezett tartozássá. Nálunk pedig a domestica által minden önjogú egyén adózni kénytelen, s nem-fizetés esetében polgári végrehajtással kényszerítettik tartozása fizetésére. — Minél több a terhet viselő egyén, annál többnek kell lenni jogának is, annyival inkább, mert rendkívüli eseteket kivéve, ama népesebb egyházak a domesticából segílyt nem szoktak kérni, nem is értők van az, hanem a szegény, kicsiny egyházaink s azok lelkészei segílyezésére, szétszórtan élő testvéreink megmentésére a hazában és a hazán kívül; — de nem kérnek ők az államsegélyből sem. El lehet róluk mondani, hogy adnak, de nem vesznek; azon lelki gyönyört kivéve, hogy áldozataik által a magyar ref. Siont erőben és tisztességben emelkedni, s a már-már elveszett tagokat élő egészségké szervezkedni látják.

A helyesen értelmezett democratia fogalmából, valamint a Dr. Aristophanes által felhozott állam, úgy az egyház terén is, tehát az egyéni jog a fő; s valamint az állam az egyének

számát, vagyoni és szellemi értékét a jogok osztogatásánál tekintetbe veszi, úgy egy egyház, ha igazán demokratikus akar lenni, azokat nem mellőzheti.

Miután a nagyobb népességű egyházaknak adandó több szavazat miatt fenyegeti veszély e mi magyar ref. egyházunkat: érdekes volna tudni és megállapítani, hogy az egyházközségek által gyakorolt szavazatjog s különösen a szavazatok száma mire alapítottatik! Némelyek szerint minden gyülekezet egyenlő, azért ha kicsi, ha nagy, ugyanaz a joga. Ez elv következetes alkalmazása szerint Debreczen épúgy csak egy szavazattal bírna, mint Dolha, Bilke, Darah vagy Józsefháza. Tudtommal az első következetesen keresztül is van víve a dunáninneni és dunántúli, valamint a tiszáninneni egyházkerületekben. Mások azt mondják, minden egyházat annyi szavazat illeti meg, a hány lelkészi állomást tart fenn; ez elv, inkább csak nézet, érvényesül jelenleg a tiszántúli egyházkerületben. E szerint a gyülekezetek szavazatjoga, s szavazatának száma lelkészei számától függ. Én megengedem, hogy lelkész nélkül gyülekezet nem lehet, talán nem is képzelhető. De hát a gyülekezetnek a választási joga nem attól függ, hogy ő egy élő, szerves egész, hanem az ő lelkészei számától; így tehát a gyülekezet szavazati jogának forrása a lelkészi kathedra; a lelkészi kathedra adja a gyülekezetnek a jogot; következésképp nem állana Dr. Aristophanes tétele, hogy a gyülekezeté minden jog; pedig ha gyülekezet nem képzelhető lelkész nélkül, lelkészi hivatal még kevésbé képzelhető gyülekezet nélkül. — Mindenesetre áll az, hogy a magyarországi egyházkerületekben a gyülekezetek szavazatszámának meghatározásában egységes vezérlő elv nem nyilatkozik; világos, hogy mi valódi circulus vitiosusban mozgunk és vergődünk. A zsinati törvény is csak a gyülekezetek választási jogának gyakorlásáról, az esetek előszámálásával, beszél, de nem határozza meg a gyülekezetek szavazatának a számát, nem mondja ki tehát, hogy ez mitől függ, miben sarkallik. Körülbelül a mult század végéig a tiszántúli egyházkerületben a gyülekezetek szavazatán kívül ezeknek patronusai is külön szavazatot adtak a püspök és generalis notarius stb. stb. választása alkalmával.

Sötétség előttünk, sötétség utánunk. Az egyházkerületekben a gyakorlat, a zsinati törvény, valamint a történet igazságra nem tanítanak. A felhozott példákban különféle elvek nyilvánulnak; a szabadság drága, becses kincs, de a határozatlanság egyéni és társadalmi tevékenységben kevés becsű, inkább káros, mint hasznos. Épen azért törvényhozásnak kell megoldani a kérdést; törvényben kell a szavazatjog mérvét kétséget kizárólag megállapítani. Minthogy pedig a szabadelvűség és méltányosság, a bölcsesség és eszély egyiránt tiltják a szerzett s bírt jogok megrövidítését, annál fogva a leghelyesebb lesz a konventi bizottság munkálata értelmében határozni a szavazati jogra nézve, kimondatván, hogy az egyházak tekintet nélkül a lelkek számára annyi szavazatot adjanak, a hány lelkészi állomást fentartanak, s aztán 2000 lelken felül minden 2000 lélek után egy szavazatot 12-ig; az is felette böles feltétel, hogy azon egyházak, melyek középiskolát tartanak fenn, ezután is egy szavazatot kapjanak; mert az ily egyházak saját boldogulásuk mellett a közegyház javára is áldoznak, midőn évenként sok ezer forinttal járulnak a magasb oktatás emeléséhez.

A konventi bizottság javaslatának azon kiinduló pontja, hogy az egyházi jogok biztosításánál és gyakorlásánál a népesség számaránya is tekintetbe vétessék, a mi egyházalkot-

mányunkban nem új, sőt elvileg eldöntött dolog, csak következetesen nem alkalmaztatott, nem vitetett keresztül. A zsinati törvény III-ik fejezete 48. §-ának b) pontja ugyanis így szól: Az egyházkerületi közgyűlésnek szavazattal bíró tagjai „minden egyházmegyéből az esperes és egyházmegyei gondnok, s legalább egy lelkészi és világi képviselő; ezenfelül népesség aránya szerint minden egyházkerület maga határozza az egyházmegyei képviselők számát. A konventi és zsinati tagokat is inkább népességök, mint egyházközségeik számaránya szerint küldik az egyházkerületek. Ha szabad volna az erdélyi specialitásra hivatkoznom, megemlíthetném, hogy az erdélyi egyházkerületi közgyűlésen „az egyházmegyék választott képviselői oly számmal tagjai, mint a mennyi az egyes egyházmegye népességi arányának megfelel; és pedig 5000 lélekig egy képviselő, 5—10 ezerig kettő, 10—15 ezerig három és így tovább“.

Jól tudom, hogy nem ezen magasb egyházhatóságok, hanem a gyülekezetek választási jogának kiterjesztéséről van szó közöttünk, s de méltán felvethetőnek tartom azon kérdést, hogy ha polgári téren a demokratikus elvet úgy értelmezik, hogy a községek szám, vagyon és műveltség szerint őket megillető szavazatokkal ruháztatnak fel, a prot. egyházban, mely a szabadság mellett a haladás elvét írta zászlajára, ha igazán demokratikus irányban akarjuk alkotmányunkat fejleszteni: nem kellene-e amaz elvet következetesen átvinni, s így a sokszor emlegetett, de nem mindig jól értelmezett egyéni jognak diadalt szerezni. A demokratikus jelző különben is az allami életből kölcsönözöttet át, kövessük hát azt az elv alkalmazásában is. A jogi elvek minden téren tisztulnak és fejlődnek, sőt fejlődtek és fejlődnek azok nálunk is, csak ne álljunk meg a félúton!

Dr. Hungarus.

Iskolaügy.

A debreczeni ev. ref. egyház felsőbb leányiskolája.

(Vége.)

Tudnivalók a jövő iskolai évre. Az 1891 - 92. iskolai év szept. hó 3-án veszi kezdetét.

1. Az elemi iskolába felvétetik minden hatodik életévét betöltött leánygyermek valláskülönbség nélkül. A tanítási díj egy iskolai évre még ez évben a kezdő osztályban 20, a többi három osztályban 30 frt. Ezen felül iskolai szükségletekre 2 frt fizetendő. A nem ev. ref. vallású növendékek saját hitoktatójuk díjazására 2 frtot kötelesek fizetni. Az oktatásban már részesült növendék iskolai bizonyítványa szerint, vagy felvételi vizsgálat után soroztatik az ismereteinek s képességének megfelelő osztályba.

2. A felső leányiskola első osztályába 10 éves, a négy elemi osztályt kielégítő előmeneteli osztályjeggyel végzett növendék vehető fel, ki erről vagy rendes iskolai bizonyítványt mutat fel, vagy felvételi vizsgálatot áll, melynek díja 6 forint. Felsőbb osztályokba csak megfelelő bizonyítvány mellett vehetők fel növendékek.

A tandíj egy iskolai évre — osztályra való tekintet nél-

kül — 30 frt, iskolai szükségletek címén 2 frt; ezeken felül a nem ev. ref. vallásúak saját hitoktatójuk számára 2 forintot fizetnek. Ezek felerészben a beíratáskor fizetendők.

A beíratások a tanintézet helyiségében — Czegléd-utca 2569. — az igazgatói irodában eszközöltetnek. Augusztushó 31., szeptember három első napján.

Minden növendék, úgy az elemi, mint a felső leányiskolába, újra íratik be. Ez alkalommal minden növendék, ki eddig más tanintézetben nyert oktatást, köteles előmutatni az iskolai bizonyítványt, keresztlevelét vagy származási ívét, a himlő öt éven belül eszközölt beoltásáról vagy hójagos himlőzéséről illetékes orvos által kiadott igazolványt.

Rendes tantárgyként a német nyelv tanításának kezdete az első, a francia nyelv a második osztály elé van írva a felső leányiskolák szervezetében. Az oly növendék, ki egyik vagy másik nyelvből egészen kezdő, a haladóktól egészen elválasztva oktatandó; de ez az utánpótlás mindenkor, vagy az osztály elé írt összes tananyag elsajátításának rovására, vagy csak nagy erőmegfeszítéssel történik.

Mint hogy az elemi iskolákban idegen nyelveket nem tanítanak; minthogy külön választott osztályokban, elegendő tanerőkkel 35 növendéknek az egyes osztály tananyaga sokkal behatóbban tanítható, mint osztatlan iskolában: tisztelettel kérjük azon t. cz. szülőket, kik leánygyermeküket magasabb fokú képeztetésben óhajtják részesíteni, hogy azokat a négy elemi osztály bevégeztével tanulmányaik tovább folytatására a felső leányiskolába küldjék.

Benlakás. Az intézetben az internatus megnyitásáig benlakás nincs. Az igazgató azonban hivatalával járó lakásában ezután is elfogad 4—5 növendéket teljes ellátásra. Ezeket családja tagjainak tekinti. Gondoskodik az iskolába s a lakásra menetel alkalmával szükséges felügyeletről. Kívánatra a társalgás a háznál német nyelven történhetik.

Ellátási díj. Az igazgatónál lakó növendék élelmezésért, nevelő gondozásért egy iskolai évre évnegyedenkénti részletekben előlegesen 300 frtot fizet. Ezenfelül fizeti a rendes és rendkívüli tandíjakat, orvosi tiszteletdíjt, fedezi saját személyére szükségelt minden kiadásait. Az élelmezésért fizetendő 300 frtból az iskolai év közben, szünetek alkalmával netalán otthon töltött időre semmi le nem számítható.

A házi rendre, étkezésre, felszerelésre vonatkozó részletes utasításokkal nem akarván e b. lap hasábjait tulságosan igénybe venni, felhívjuk az érdeklődő szülők és tanügybarátok figyelmét évi jelentésünkre.

Magán órák. Oly növendékek, kiknek nem volt alkalmuk megtanulni a német vagy francia nyelv elemeit, vagy ezekből annyit, mennyi a felső leányiskola felsőbb osztályaiba léphetéshez szükséges, magán órát is vehetnek a német és francia nyelvekből. Ezek egyikének vagy másikának hetenkint 3 órán tanításáért — tömeges tanítás mellett — egy iskolai évre 20 frt fizetendő egyszerre, félévi vagy havi részletekben. Az igazgatónál lakó növendék a háznál vehet leczkéket zongorából, énekből, műrajzból, festészetből. Ezen művészeti órák díja, a követelmények szerint, egyezés útján állapítatik meg.

Dóczy Gedeon.

Közügyeink.

Egyházi és családi örömnepély Kakszentmártonban.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Midőn a nagy és fényes egyházak, iskolák virágzását, gyümölcsözését, emelkedését és haladását lelki örömmel teszik a t. Szerkesztő urak, a lapok hasábjain közzé, hogy a jelen és utókor előtt megörökítsék a jelesek, érdemesek, nagyok és dícsők neveit, tetteit, emlékeit, áldozattételeiket, anyagi, szellemi, erkölcsi küzdelmeit és munkásságaikat; és midőn az isteni gondviselés nem csak a nagyokban, erősekben, hanem a kicsinyekben és erőtelenekben is megdicsőíti magát: akkor a kakszentmártoni ev. ref. szegény kisdud egyház és itteni lelkészcsalád szerény örömnepélyét, ténykedését is — melyet május 31-én délután tartott — van szerencsém a mélyen tisztelt Szerkesztő úr kegyes engedelmével, gyöngéd figyelmével becses lapja hasábjain nyilvánossá tenni, azon édes hitben, reményben megörökíteni, hogy Isten előtt kedves áldozat leend a szegény özvegy asszony fillére, a kisdud egyház és szerény lelkészcsalád öröme, a rokonlelkek találkozása, együttléte, tette és ünnepe.

Ugyanis a kakszentmártoni ev. ref. egyház Szatmár tövében, a Szamos partján 5 évvel ezelőtt Isten segedelmével új templomot, tornyot emelt Isten dícsőségére; jelenleg pedig díszes paplakot épített a mélt. konvent által az országos egyházi közalaptól kegyesen megújított 600 frt tőkekamat-segély hozzájárulásával, a 270 lélek áldozatkésztségével, ügybuzgalmával. Valóban, a ki e földön, az egyházi és iskolai életben kétségbe vonja, tagadja az országos közalap (domestica) üdvös voltát, magasztos ezéjét, boldogító intézkedéseit, az kétségbe vonja, tagadja az égen az áldott napfény hatását, az égi harmat áldását, az Isten segedelmét is! Hogy ma már az idegen nemzetiségek és különféle hitfelekezetek egyházaiban vidékünkön, jelsül: Pálfalván, Pettyinben, Udvariban, Batizon, Dobrács-Apátiban, Kakszentmártonban stb. fényes templomok, tornyok, iskolák emelkednek ég felé, hirdetőndők az örök világosságot, igazságot, békeszeretetet, bőleséget, az Isten evangéliomát, a Bükkalján, Szatmárhegyen, Erdődön, Avas- és Bányavidéken terjesztik avatott és megbízott lelkészek közreműködésével a protestáns szellemet, magyar nyelvet, istentiszteletet: ezt nagyrészt szintén az országos egyházi közalap áldásos intézkedésének, működésének lehet köszönni.

A kakszentmártoni díszes paplak tehát május 31-én Bodnár János lelkész erélyes intézkedése, ügybuzgalma folytán Bartók Petronella neje névünnepeivel egyesítve örömmel avatott fel, adatott át lakásul. Jelenvoltak a helybeli úri osztály több tagjain kívül néhány szomszéd lelkésztársak, tisztelők, rokonok, barátok családjai. A kettős örömnepély tartásának, vagy az egyházi és családi együttléte örömmelvezetének kedvezett a kellemes májusi lég éltető üde hatása, emelkedetté, örömdetessé tette a nemesen együttérző, gondolkozó rokonlelkek találkozása, az általános jó kedv, időtöltés, üdvkívánatot, imádságyszerű beszéd és dal zengedezése az új paplakon és kerti lugasban.

A legelső paplakfelavatási beszédet és Petronella névünnepe alkalmából kifolyó jeles toasztot Soltész János ombodi

lelkész, egyházmegyei főjegyző emelte az egek Urához, kérvén Istent: hogy az egyház és lelkészcsalád életét, virágzását az új paplakon boldogságban, örömben, erőben, egészségben, békeességben még sok éven keresztül tartsa meg és áldja meg!

A második toasztot viszonzásul Bodnár János helybeli lelkész mondta, azon őszinte kijelentéssel: hogy az isteni gondviselés eddig három főkérsését megadta, 1-ör hogy fiait felnevelhette, 2-ör hogy templomot, tornyot, iskolát, paplakot építtetett, 3-ör hogy Isten kegyelméből életangyalával, Bartók Petronellájával még él, melyért Istené legyen a hála, dícséret és magasztalás! . . . jelen alkalommal azon 4-ik kérését emeli, intézi a minden áldás és segedelem Istenéhez, hogy a jelenlévő, megtisztelő kedves vendégkoszorút sokáig éltesse és boldogítsa! A harmadik üdvkívánatot az új paplakban, az új hű barátságért Hajdu Albert udvari lelkész, — a negyediket Hajdu Zsigmond batizi lelkész tette fenkölt lélekkel és szónoki tehetséggel.

Mely kettős örömnepélynek, egyházi és családi találkozás kedves és felejthetetlen perceinek a késő éj vetett véget, míg emlékezete megmarad a jelenvoltak szívében, emlékében.

Egy jelenvolt.

Külföld.

Dr. Saphir Adolf.

1831—1891. ápr. 4.

(Folyt. s vége.)

Miután Keith felgyógyult, s ő is, társa is a főhercegnő sóvárgásainak s könyörgéseinek történetével megismerkedtek, belátták, hogy az Ur vezérelte őket ide; itt maradtak s azonnal megkezdték a zsidók között hirdetni az Igét. Csakhamar csatlakoztak hozzájuk egyházuk újabb küldöttei, Duncan, Wingate és Smith. Működésük első érett gyümölcse a Saphir család megtérése volt. Wingate maga közli: „A Saphir család igen kiváló állást foglalt el. A családfő egy nevelő intézet tulajdonosa és igazgatója vala, hol a jobb módúak gyermekei kitűnő oktatást nyertek. Midőn angol nyelvű istentiszteleteinket megkezdtük, ő épen e nyelv elsajátításán iparkodott, s lehet, hogy e foglalkozása vezette őt körünkbe; rendesen megjelent imatermünkben, s mindig magával hozta kedves fiát, Adolfot, ki akkor tizenkét éves lehetett. Az igazság meghatotta szívét, s csakhamar mély elméjű, fenkölt lelkű keresztyén volt, a nélkül, hogy családja ezt még sejtette volna. Egy reggel, a kis Adolf, mielőtt a reggelit elköltötték volna, kérte atyját, engedje meg neki, hogy előbb imát mondjon. Kérése megadtván, a fiú komoly, megható imát rebegett az Ur és Megváltó Jézus Krisztus nevében. Képzeltetpi a család meglepetését, de még nagyobb volt nem sokára az egész városrész zsidóinak meglepetése. Csakhamar elterjedt a zsidók között, miképen mi épen zsidóktól hallottuk, „a fiatal Saphirra a Szent Lélek szállt s úgy magyarázza az Irásokat, miként eddig sohsem hallottuk“. Az atya elhalasztotta megkereszteltetését ép úgy, mint ezen legifjabb fiát, míg egész családját az Ur ismeretére vezette volna, miért ő szüntelen könyörgött. Félév mulván imádságai meghallgattattak, s az egész család, apa, anya, két fiú, három leány s egy hívő szolgáló leányuk, egy napon megkereszteltettek; — ez volt bizonyára a budapesti zsidó missió legnagyobb napja“.

Az említett legifjabb fiúnak, Saphir Adolfnak halálát, mely f. évi április 4-én következett be, gyászolják most széles körben s messze földeken hívő keresztyének. Méltó, hogy mi is megemlékezzünk róla, a „Krisztus és az Irás“ című, közöttünk is elterjedett könyvnek szerzőjéről.

1889. május 24-én a skót Szabad Egyház az általa fenntartott zsidó missiónak 50 éves jubileumát ünnepelte. Az alkalmi szónokok egyike Dr. Saphir Adolf volt. Beszédéből, mely nagy hatást keltett, közöljük ezeket: „Negyvenhat éve most, hogy drága atyámmal együtt, ki akkor több mint hatvan éves vala, s anyámmal, bátyámmal s három nőtestvéremmel a szövetséges Isten szent nevébe kereszteletem. Ama nap túragyogja emlékezetemben életemnek valamennyi napját; megható ünnepélyessége, az édes békesség, melyet szerzett, az Isten szeretetének a Krisztus Jézusban történt fiúvá fogadtatás általi bizonyossá tétele folytán családom összes tagjai új és szorosabb közösségbe jutottak egymáshoz. — — — Atyám nem volt talmudzsídó, hanem istenfélő és tisztelte az Irásokat; mai napig sem olvashatom a deuteronomium ez ígét: „És ez ígék legyenek a te szívedben, és gyakoroljad azokat a te gyermekeid előtt, és szólj ezekről mikor a te házában ülsz, vagy mikor úton jársz“, a nélkül, hogy atyám képe ne jelennék meg előttem. Atyám gyakran mondá nekem, hogy az Engesztelés napján születtem, — mely napon Isten megbocsátja az ő népének bűneit; s ez egyszerű tény különös és komor gondolatokat keltett az én szívemben. Titokzatos nap az, midőn a zsidók fehér halotti köntösükbe burkolva, sírva és böjtölve bűneiket bevallják. Mély benyomást gyakorolt reám a zsidó estyéli imádság egyik verse, mely háromszor ismételtetik: „Vigyázz és ne vétkezzél. Társalogj szíveddel a te ágyadon s hallgass“. A Zsidókhoz írott levélben világosan megoldott kérdés nehezedett a szívemre, mert ha az Engesztelés napját évenként kelle megtartani, úgy tényleges és teljes bűnbocsánatunk nincsen. A zsinagóga istentiszteletében kevés volt, a mi gyermekekre hatásos vagy vonzó lehetett; azonban két dolog mindig mély ámulatba ejtett. Az egyik volt a Trishagion éneklése (Ezs. VI. „Szent, szent, szent“); s a másik az volt, midőn a törvény tekerését kivették a szekrényből s a nép elé tartották, s mondták: „Isten szólta mind ez ígéket“. Teljes szívemmel és lelkeimmel hittem ezt. S az egyedül való igaz élő Isten, az Ábrahám, Izsák és Jákób Istenének jelenlétében ama félelem és rettegés vőn erőt rajtam, melyet elődeim éreztek ama réttentes napon. „Hallotta-e valamely nemzetség a tűznek közepéből szóló Istennek szavát, a miképen hallottad te, mindazáltal élt volna?“ Épen nem képzeleti dolog az Isten közelsége érzetének e folytonossága. Ez ünnepélyes rettegés, — tapasztalatból mondhatom, — még most is megremegteti a zsidó szívet. A Mózes öt könyvébe való hit ma épen oly szilárd én bennem, mint akkor vala, — nem, sokkal szilárdabb, mert hallottam Jézus szavát, „Mózes rólam írt“; s olvastam a Zsidókhoz írott levélben, hogy a puszta frigsátora nem volt emberi lángész találmánya, sem az ember gondolkodásának fokozatos szerzeménye, hanem a szent hegyen mutatott minta szerint készült s hogy minden egyes részében a Szentlélek lelki és mennyei dolgokat ábrázol. S mégis, daczára e lelki gazdagságnak, az abstract, metaphysikai monotheismus, hol a fősúly mindig az Isten egységére, végzetlenségére és megfoghatatlanságára fektetik, nem adhatott világosságot az értelemnek, sem békességet a szívnek. Tagadhatatlan, hogy a zsinagóga az igazság és kegyelem tulajdonságait is tanítja, de még sem hirdeti

az élő Istent úgy, a mint ő magát az Irásban kijelentette. — Mennyire emberi az ószövetség Istene, — az Isten, ki megjelenik, beszél, vezérel, ki szeret és szeretettetik, épen a mennyire az Ember az újszövetségben, Krisztus Jézus, isteni! Egy abszolút és végzetetlen Isten eszméje s az Irás Istene közötti különbség az, a mi végre is az igazhívő keresztyént a természeti embertől elválasztja. Évekkel azután meggyőzőleg tárgyalva olvastam ezt Luther egyik legkorábbi könyvében a zsolotárokról, hol mondja, hogy az emberi természet nem érti meg s nem foghatja fel az abszolút Istent (Deus nudus et absolutus); Dávid azonban a zsolotárokból ahhoz az Istenhez beszél, ki ruhát öltött magára az ő ígésében és ígéréteiben, melyeknek összege a Krisztus. Jól emlékszem, hogy egy napon körülnéztem atyám könyvtárában. Egyik könyvnek címéhez odatapadt a szemem. „Die Menschwerdung Gottes“ (Istennek emberré lette) volt a címe. Ez új gondolat volt előttem, s lelkemet fenséges öröm hatotta át. Midőn a ti missionáriusaitok jöttek s hirdették nekünk az evangéliumot, ez volt szívünk mélyén meggyőződésünk: „most ismerjük az Istent“, s valamennyi megtértnél, bármily különböző is az egyesek története, ez volt a főfontosságú pont, a bűnök loecsánatja a Krisztus engesztelő halála által. Az Ige, melynek világában én legelőször láttam az evangéliumot, ez vala: „Ő megsebesített a mi álnokságainkért, megrontatott a mi bűneinkért; a mi békességünknek veresége vagy on ő rajta, és az ő sebeivel gyógyultunk meg“. Ama napok élnek az én szívemben. Nem kell magam erőltetnem, hogy rájok emlékezzem, és a miket akkor tapasztaltam, még ma is fényt árasztanak az Irás lapjaira. — Először életemben szóltam most nyilvánosan gyermekkori tapasztalataimról, s tettem, nem vonakodás nélkül, hanem azon reményben, hogy így hozzájárulok veletek megértetni a zsidók helyzetét“.

Megtérése után, lelkészi pályára szánva magát, előbb Berlinben, majd Glasgowban s végül Edinburghban tanult theológiát; utóbbi helyen lett 1854-ben 23 éves korában pappá avatva. A skót egyház szolgálatában töltött ezután két évet, mint missionárius a hamburgi és glasgowi zsidók között, kiknek érdekében számos röpiratot szerzett. 1857-ben South Shields lelkésze lett, honnan öt évi munkásság után Greenwichbe hívatott, a presbyteri Szt Márk egyházhoz; itt fejtette ki mint ígéhirdető, s kivált mint az Irás magyarázója, fényes tehetségeit, melyek őt szeretett és keresett tanítóvá tették. Az ő papsága alatt a greenwichi gyülekezet megkészsereződött, annyira seregelték oda a hívek. Tizenkét évi működés után, London nyugoti részén, Kottling-Hillben volt egy presbyteri gyülekezet alakulóban, s ő benne központosult a bizalom, hogy megalapítsa és építse az egyházat. Elvállalta a nehéz munkát, de két év mulván megrongált egészsége kényszeríté a visszavonulásra. De azért nem vesztegelt. Még ezután is gyakran hirdette az Igét, gyülekezetekben s missiói gyűléseken. Utolsó prédikációjának textusa volt: „Énókh szüntelen Istennel járt vala, és nem találtaték sehol, mert az Isten felragadá őtet“. Az ősz Wingate, ki megtérítésének eszköze vala, koporsója fölött is könyezett; ő mondja az elköltözöttről: „In the death of Dr. Saphir, the Church has lost the prince of Bible Preachers. Like Luther, he was a Doctor of Holy Scripture, and though dead his thoughtful and spiritual books, no less than his eminently helpful ministrations, will speak to many hearts the Gospel of Christ for years to come“. Irodalmi tevékenysége is magas polezra emelte őt; Delitzsch szerint művei az angol

gyakorlati theologiai irodalom legkiválóbb termékei közé tartoznak, tanulságosak, eredetiek, szellemesek. Ismeretesebb nagyobb művei: *The Lord's Prayer*, *Lectures on the Epistle to the Hebrews*, *Christ Crucified*, *Christ and the Scriptures*, *Christ and the Church*, *Our Life Day*, *The Life of Faith*, *The Hidden Life*. Magyar nyelven csak „Krisztus és az Irás” és „Mit jelent a Krisztust predikálni” jelent meg.

Hazánk fia volt; — az ő keresztyéni jelleme és egyénisége bírta Delitzschet e jellemző nyilatkozatra: „Budapest kézzelfoghatólag tanúságot tesz arról, hogy az Isten sokakat meghagyott az Irzáelben az ő kegyelméből való választása szerint”. Hült teteme a Kensal Green temetőben nyugszik.

Uj-Sóvé.

Vnr.

Irodalom.

Töredékek. Nagyméltóságú nagylányai és vásárosnaményi Lónyay Jánosné, Lónyay Florentina úrnő emlékirataiból. Első kötet: *Visszaemlékezések*. Budapest, 1891.

Egy, minden tekintetben kitűnő, a legélénkebb és legmelegebb érdeklődést kelthető mű fekszik ezúttal előttünk, melyet első sorától az utolsóig a legkellemesebb érzések közt olvastunk át, s melynél csak azt sajnáltuk, hogy végére jutottunk. A művet a „Visszaemlékezések” írójának, ez igazán „kegyelmes asszonynak” leánya, Lónyai Etelka úrnő állította össze, elől 12 lapon adván elhunyt édes anyjának érző szívből fakadt, szép tollal írt életrajzát. Ez életrajz után következik a tulajdonképeni mű, mely az 1849—1873-ig terjedő időszak eseményeiről tett emlékezetre méltó följegyzéseket tartalmazza. Megjegyezzük, hogy a „Visszaemlékezések” írója németül írt, s leánya fordításában látnak szép gondolatai magyar nyelven napvilágot.

Ismételjük, hogy teljesen elragadott e könyv bennünket. A szabadságharcz idejében a haza sorsáért aggódó lélek vív magával e könyvben nehéz csatákat. Majd az elnyomatás nehéz korszakában a munkácsi foglyok, s általában a z üldözöttek sorsának enyhítésére törő angyali jó lélek küzdelmei tükröződnek élénk. Ott látjuk e könyvben a jó anyát, ki nehéz gondokkal örködik gyermekei jóléte fölött, ki látónoki lélekkel jósolja meg Menyhért fiának fényes jövőjét, de „a ki nem örvend, hogy Menyhért a pénzügyi tárczát elfogadta; öröm helyett aggodalommal és nyugtalansággal tölti be ez eset szíve-met”. — mondja, írja naplójában a jó anya; ki továbbá bánatos szívvel aggódik, mikor fiát a politikai élet hullámesapásai olykor-olykor elnyeléssel fenyegetik. De legnagyobb e jó nő előttünk Istenben bízó hitében, Krisztus iránti meleg szerelmében. Minden dolgában Isten kezének vezetését látja, s Istenbe vetett bizalmát, rendületlen reménységét semmisen képes megingatni. Remek az a levél, melyet a kötet végén 1884. okt. 24-iki dátummal Lónyay Menyhért intéz „hőn szeretett és mélyen tisztelt édes anyjához”. Egy nagy ember, egy nemes lélek, egy hívő keresztyén, egy egyházunk ügyeiért lángoló, érdeklődéssel buzgó magyar református főúr áll e remek levélben előttünk, melyet, ha helyünk volna hozzá, lapunkban is szeretnénk közleni.

Ajánljuk, nagyon melegen ajánljuk e művet t. olvasóink szíves figyelmébe. Férfiak és nők, meglettek és ifjak egyiránt gyönyörűséget találhatnak abban.

Csiky Lajos.

A fentebbi sorok kiegészítéseül közöljük a következő megrendelési felhívást néhai Lónyay Jánosné, szül. Lónyay Florentina asszony Töredékek című művére.

Boldogult édes anyám, Lónyay Jánosné, jó tettekben, nagy érzelmekben és tanulságokban gazdag hosszú élete emlékeül terjedelmes naplót hagyott hátra. Ezekből én kivonatokat tettem s négy kötetben fenti cím alatt fogom kiadni. A könyv ez év folyamán jelenik meg, a következő beosztással: I. kötet. *Visszaemlékezések*. Az 1849-től 1873-ig terjedő időszak eseményeiről tett emlékezetre méltó följegyzések. II. kötet. *Éjjeli emlékedések*. Társadalmi, erkölcsi motívumokról, élettapasztalatok és érzelmekről, melyek édes anyámat hosszú, álmatlan éjjelein foglalkoztatták, írott rövidebb-hosszabb cikkek. III. kötet. *Gondolatok*. A naplóból összegyűjtött szebb mondások, szentenciák, röpke szók e kötetbe összegyűjtve jelennek meg. IV. kötet. *Bibliai gondolatok*. E kötet az előbbiéhez hasonlóan kiszemelt mondásokból áll, melyek tárgyukat a vallásos élet, az újtestamentom eszméi s az erkölcsi világból veszik. A mű első kötete f. é. májushó 1-én, a többi kötetek 2—2 hónappal később jelennek meg. Kapható előfizetés útján, mely vagy az egész műre 4 forinttal egyszerre, vagy az egyes kötetekre 1 forintjával eszközölhető. Az előfizetések, illetve megrendelések szállásomra (IX. Pipa-utca 14/b szám alá) intézendők. Én hiszem és remélem, hogy ezen üdvös tanítások, hasznosan szórakoztató olvasmányok jótékonyan fognak hatni a magyar nők lelki, jellembeli épülésére. S ezzel boldogult édes anyám leghöbben óhajtott célját érte el. Áldott legyen emlékezete. Budapesten, 1891. évi márcz. hóban. Tisztelettel Lónyay Etelka. — E felhívás után Zempléni Árpádnak, meleg hangú ismertető, ajánló sorai következnek. Elmondja, hogy neki jutott a szerencse a Töredékeket sajtó alá rendezhetni. Szépen jellemzi a szerzőnek lelkületét, irányát nemességét stb.

Fohász márczius 15-én. Irta Vadas Gyula, esermői ev. ref. lelkész-tanító. A tiszta jövedelem a „esermői ev. ref. templom és iskola építési alap” javára lesz fordítva. Arad, 1891. Nyomatott Gyulai Istvánnál. Ára? Jeleztük már e lap egyik közelebbi számában, hogy határozott tévedésből, elnézésből nem szóltunk annak idején ezen alkalmi fohászlól. Ha most, ily elkésve mégis visszatérünk arra, teszszük szép nyelvezetére s még szebb czéljára tekintettel. Verses alakjára megtettük észrevételünket 23. számunkban. De ne nézzük a külsőt, hanem a szellemet, a lelket, — ez pedig minden tekintetben emelkedett, nemes és tiszta. Készséggel ajánljuk.

Toldozás vagy reform. Irta Bartha Béla, jog- és államtudor, akad. jogtanár. Eperjes, 1891. Róvai Samu. Ára 40 kr. A két év terjedelmű röpirat a jogi szakoktatás égetővé vált reformjaira akarja a társadalom és törvényhozás figyelmét felhívni, s következő, figyelemre méltó javaslatokat teszi: a jog- és államtudományok alapvető elemeit is föl kell venni a középiskolai oktatás körébe, mint más tudományokkal történt; a jogi szakoktatás és a gymnasium közt nincs átmenet, ez ür áthidalandó; a gyakorlati szakképzést a jogakadémiákból alakítandó jogi szakiskolákra, a tudományos képzést a teljes tanszabadság elve alapján szervezendő jogegyetemre kell bízni, mely utóbbira csak a szakiskola elvégzése után léphetne a munkára és a szabadság helyes használatára nevelt ifjúság; követeli a kötelező doktorátus eltörlését és a tudomá-

nyos doktorátus visszaállítását. A mostani szigorlatokat szó- és írásbeli államvizsgálatok helyettesítsék, melyek a szervezendő jogi szakiskolákon, vagy a mostani rendszer megmaradása esetén, egyetemeken, jogakadémiákon egyaránt letehetők legyenek; az 1889. XXVI. t. cz. által az önkéntes joghallgatóknak a szaktanulmányok kárával nyújtott kedvezmény mellőzendő; a III. évfolyam végére, legalább fakultative, államvizsgálat helyezendő. Végül elengedhetetlennek tartja a szerző, hogy elvégre a felső oktatás ügye is törvényhozásilag szabályoztassék. Az érdekes füzetre még visszatérünk.

Különfélék.

Lapunk szerkesztője ma délután 1 órakor Keeskemétre utazott, hogy, mint kormányképviselő, részt vegyen az ottani ev. ref. főgymnasium f. hó 22., 23., 24. napjain tartandó szóbeli érettségi vizsgálatain. Ugyane célból elúztak már Géresi Kálmán és Dr. Bacsoni Lajos tanártársaink is, az első Halasra, a második Zilahra. Legközelebb kezdi el ilyenmű megbízatását körünkől Dr. Török József úr, ki a magas kormány megbízásából már több év óta visel kormányképviselői tisztet egyes főgymnasiumok érettségi vizsgáin. Ezúttal ő Csurgóra küldetett, hol csak folyó hó 26-án kezdődnek meg az érettségi vizsgálatok.

Debreczeni főiskola. Főiskolánkban az évet záró istentisztelet f. hó 15-én tartatott meg a szokásos ünnepélyességek között. A nevezett nap reggelén 8 óra előtt összejöttek a főiskolai tanárok teljes számban a tanári gyűlésteremben, hol rajtuk kívül megjelentek még Szűcs István főgondnok, Némethy Lajos lelkész, Beke Mihály és Dr. Sz. Szabó József egyháztanácsos urak is. Az egybegyűlteket főtiszt. püspök úr nevében és megbízásából Tóth Sámuel egyházker. főjegyző úr üdvözölte, átadván a tanároknak a püspök úr köszönetét azon hű munkáért, melyet ők a lefolyt iskolai év alatt teljesítettek, egyszersmind tolmácsolván az iskola virágzására, munkásainak életére, egészségére vonatkozó jókívánatait. A tanárkarok nevében viszonzásul Dr. Karsa István akadémiai igazgató úr válaszolt, hódolatteljes szavakban fejezvé ki a főiskolai tanárkaroknak a püspök úr személye iránti tiszteletét. Az oratoriumban a főiskolai lelkész, Csiky Lajos imádkozott, buzgó érzelmekkel adván hálát a nyert javakért, s kérvén a mennyei Atya áldásait a jövőre is. Ezután megkezdődött a nagy munka, a tanulók részéről való beszámolás nagy és nehéz munkája. A főiskola minden tanszakán megkezdődtek a vizsgák, a szigorlatok, melyek a két akadémiai tanszakon egész a hónap végeig tartanak. A gymnasium és a tanítóképezde vizsgáin főtiszteletű püspök úr képviselőjében Szeremley József és Dávidházy János esperes urak vannak benn.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozzáuk bejött pénzeiről. Az ittebebi ev. ref. egyházközség a Károli szoborra 1 frtot, a szellemi emlékre szintén 1 frtot küldött be hozzáuk. Társaságunk választmányának megállapodása szerint e 2 frtot is a népies vallásos-erkölcsi kiadványok alapjának növelésére szánt adományok közé sorozzuk. — Csiky Ferenc király-daróczi ev. ref. lelkész úr Társaságunk fölségelésére egyszersmindkorra az egyházközségtől és annak tagjaitól 17 frt 13 krt küldött be hozzáuk. — Andorkó Márton püspök-ladányi egyházi jegyző úr 9 frtot küldött hozzáuk, tudatván, hogy a p-ladányi ev. ref. egyház 3 évre a Társaság pártoló tagjai közé évi 3 frttal belép. Kálmán Lajos p-ladányi ev. ref. lelkész úr pedig rendes tag gyanánt lépven be, 6 frt az ő nevében küldetik. — A gáborjáni ev. ref. egyházközség nevében az egyházi előljáróság beküldi hozzáuk a lapunk 23-ik számában (pag. 217) jelzett alapító levelet 100

frtos alapítványáról. Mellékelve küldi e 100 forint f. évi 5%-os kamatját, 5 frtot. — Bathori István hosszú-pályii ev. ref. lelkész úr 8 frtot küldött be hozzáuk, mint a melyet egyházközsége és ő maga a Társaság és a népies vallásos-erkölcsi iratok terjesztésére ajánl. Kérdésbe teszi a szelvényen, hogy vajjon a Társaság ez évi kiadványai meg fognak-e nekie küldetni? E kérdésre bizonyára igennel felelhetünk neki. — Szunyogh Szabolcs esztári földbirtokos és országgyűlési képviselő úr Biber József esztári ev. ref. lelkész úr által 6 frtot adatott át nekünk, ez összeggel a Társaság rendes tagjai közé állván be. — Tóth Miklós tiszta-roffi lelkész úr tudatja velünk, hogy egyházközségéből rendes tagokul, évi 6 frt díj fizetés mellett beléptek a Társaságba: Borbély Géza főgondnok úr, Bárczay Elemér presbyter úr, ev. ref. egyháztanács; évenkénti 4 frtot ajánlottak: Magyary Kossa Lajos úr, özv. Domonkos Mihályné úrnő; évenkénti 2 frtot ajánlott: Ruttkay Kálmán tiszaszabályozási főmérnök úr; évenként 1 frtot ajánlott: Marjalaky Jenő tiszaszabályozási mérnök úr; egyszersmindkorra adott N. N. 3 frtot. Ezek mellett ő a maga részéről évenként 2 forintot ajánl föl s az elsoroltak szerint 34 frtot küld be hozzáuk. — Molnár János bihar-diószegi lelkész úr pedig 6 frtot küld, tudatván, hogy egyházközsége 10 évig rendes tagul kívánja magát fölvetetni. E 6 frt a f. 1891. esztendőre fizetett illeték. Ezek szerint a közelebb kimutatott 96 frt 50 krral együtt bejött ez ideig hozzáuk a Társaság céljaira összesen 183 frt 63 kr, mely összeget takarékpénztárban kamatoztatunk. Ezekon kívül több levél érkezett ez ügyben hozzáuk, melyeket közelebb közlünk. Szerkesztőség.

Lelkészwálasztás. A vértesi lelkészi állomásra f. hó 14-én 105 szavazatból 79-czel Szűcs László időközi lelkész urat választották meg rendes lelkésszé. Az ifjú tiszteletes úr Kabán, a debreczeni egyházmegye nagyérdemű esperese, Dávidházy János úr mellett volt segédlelkész 1885 nyara óta, s ez idő alatt bőséges alkalmat volt az egyházkormányzat mindennemű kérdéseivel megismerkedni. Így hát ő igen jó iskolát végezve foglalja el önálló lelkészi állomását. Midőn neki jól kiérdemelt jutalmához, megválasztásához szívesen gratulálunk, egyszersmind Istennek minden kegyelmi áldását kívánjuk életére s a Krisztus egyháza érdekében végzendő minden munkájára.

Országos közoktatási tanács. A közoktatásügyi miniszter az általa újra szervezett országos közoktatási tanács vidéki tagjai közé kinevezte debreczeni főiskolánkól Dóczi Imre tisztársunkat is. Őszintén örvendünk tisztelt barátunk e megérdemelt megtiszteltetésének, melyben főiskolánk jóhírnevének az államkormány általi elismertetésére látunk egy újabb példát.

Emlékkö-leleplezés. F. hó 14-én szép ünnepély folyt le a nagyvárad-olaszii temetőben. Ekkor leplezték le ugyanis az ottani egyházközség volt lelkésze, a bihari egyházmegye érdemes esperese, néhai Nagy István síremlékét. A kegyeletes ünnepélyen az egyház egyik lelkésze, Csák Máté úr remek imádságot mondott, a másik pedig, Sulyos István úr az elhunyt fölött tartott nagy gonddal dolgozott, szép emlékbeszédet. Tisztelet az élőknek, kik megbecsülik az elhunyt érdemesek drága emlékezetét.

Megjelent a magyarországi ev. ref. egyház egyetemes konventjének jegyzőkönyve. Budapest, 1891. ápr. 7—12. napjain. Kiadta Tóth Sámuel, konventi jegyző. Debreczen.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

Pályázati hirdetemény.

A *kisújszállási* ev. ref. hat osztályú gymnasiumban egy rendes tanári állásra, a melylyel a classica philologia (görög-latin) vagy esetleg a latin-magyar nyelv tanítása leerd egybekötve, pályázat hirdettetik. A classica philologián, vagy az esetleg megjelölt tantárgyon kívül köteles a megválasztott 24 óra számig más rokon tárgyak tanítására is.

Csak ev. ref. vallásúak pályázhatnak, okleveles tanár előnyben részesül s állandósítása felett az egyháztanács egy évi működés után fog határozni. Oklevéllel nem bíró tanárjelölt, a kire nézve az első év szintén próba év leend, megválasztásától számítva két éven belül oklevélet tartozik szerezni. A megválasztott és állandósított tanár a tanári nyug- és gyámintézetnek kötelezett tagja.

Évi javadalmazás okleveles tanárnak 800 frt fizetés és 100 frt lakbér, nem okleveles tanárnak 600 frt fizetés és 100 frt lakbér.

Pályázók oklevéllel, keresztlevéllel, eddigi szolgálatukról szóló bizonyítványokkal, — egyetemi indexszel, — hadmentességi vagy katonai szolgálataikat és testi épségüket igazoló orvosi bizonyítvánnyal ellátott kérvényüket alulírott igazgató tanácsi elnökhöz legkésőbb július hó 15-ig küldjék be.

A megválasztott f. évi szeptember hó 1-ső napján tartozik hivatalát elfoglalni.

Kisújszállás, 1891. június 14.

Gulyás Lajos,
igazgató tanácsi elnök.

1-2

Pályázat.

Az *esztári* ev. ref. egyházban az orgonista-kántor tanítói állomásra pályázat nyittatik.

Javadalom: két kis szobából álló lakáson kívül, 51 frt, 1½ öl fa, 21 hold föld, ez idő szerint 80—100 növendék után 240—300 frt tandíj, kántorságért 12 köből kétszeres búza és a stóla.

Kötelessége a megválasztottnak a hat osztályú fiiskola tanítása és a kántori teendőknél pár évig orgona nélkül, azután orgonával való végzése. A megerősítés csak egy sikeres próba év után fog megtörténni. A hivatal f. évi augusztus 15-ikén elfoglalandó. A megválasztott az egyházmegyei tanítói gyámintézet kötelezett tagja.

Pályázhatnak ev. ref. vallású tanítók. Ha nem okleveles egyén választatik, — köteles egy év alatt oklevélet szerezni.

Kellően felszerelt kérvények f. évi július 11-ig alulírotthoz küldendők.

Esztár (u. p. Poesaj), 1891. jun. 15.

Biber József,
ev. ref. lelkész.

Pályázat.

A debreczeni ev. ref. egyház pályázatot hirdet a következő tanítói, tanítónői és óvónői állásra:

1. Az Árok-utcai leánytanítói állomásra, melylyel ez idő szerint az elemi III. IV. osztályok tanítása van összekötve; javadalmazása az egyház pénztárából évnegyedenként előleges részletekben 600 frt; a város részéről 14 köbméter tűzifa beszállítva, természetben lakás, vagy e helyett 150 frt lakbér.

2. Az Árok-utcai fiitanítói állomásra, melylyel ez idő szerint az I. VI. osztályok tanítása van összekötve; javadalmazása 400 frt évi törzsfizetés; három évi sikeres szolgálat után a tanító állandósíttatik és fizetése 50 frttal, öt évi sikeres szolgálat után 50 frttal, tíz évi szolgálat után 100 frttal javíttatik, a mikor 600 frt maximális összegre emelkedik; a várostól természetben lakás, vagy 100 frt lakbér, 10 köbméter tűzifa beszállítva.

3. Az ispotályi leánytanítónői állomásra, ez idő szerint az I. oszt. és a felsőbb osztályokban női kézi munka tanítására; javadalmazás 400 frt évi fizetés, mely öt évi sikeres szolgálat után 50 frttal, tíz évi sikeres szolgálat után 50 frttal javíttatik, a mikor 500 frtra emelkedik; remény van hozzá, hogy a város részéről természetben lakást, vagy 100 frt lakbért és évenként 10 köbméter tűzifát nyerünk a tanítónő részére, erre nézve azonban kötelezettséget nem vállal az egyház.

Fentartja az egyház, hogy a megválasztandó tanítókat, illetőleg tanítónőt más osztályok vezetésére is alkalmazhassa.

4. Az ispotályi óvónői állomásra; javadalmazása az egyház részéről évnegyedi részletekben 600 frt évi fizetés; a város részéről természetben lakás és 7 köbméter tűzifa beszállítva.

Mind a négy állomásra ev. ref. vallású okleveles tanítók, tanítónők és óvónők pályázhatnak, kik kellően felszerelt kérvényeiket f. évi június 30-ik napján délután 5 óráig Némethy Lajos lelkész s iskolaszéki elnök úrhoz adják be. Az állomások f. évi augusztus 20-án, legkésőbb szept. 1-én foglalandók el; a fizetés f. évi szept. 1-től tétetik folyóvá. Költözködési költség 30 frt erejéig, a mennyiben okmányokkal bizonyíttatik, megtéríttetik.

Debreczen, 1891. június 7-ik napján tartott presbyteri közgyűlésből.

Némethy Lajos,
h. lelkészelnök.

2-2

Somogyi Pál,
főjegyző.

Szűcs István,
főgondnok.